

ZPRÁVY Z KNIHOVNY NÁRODNÍHO MUZEA

PhDr. LUBOŠ ANTONÍN

22. června 1952 (Praha) – 17. srpna 2016 (Chomutov)

V loňském roce nás opustil dlouholetý kolega, PhDr. Luboš Antonín, filosof, historik, knihovník, znalec dějin alchymie, hermetismu, moderních věd a svobodného zednářství. Mnozí z těch, kdo si mysleli, že ho znají, však netušili, jak komplikované byly jeho životní osudy.

Luboš se narodil v dělnické rodině v Praze a toto město mu učarovalo a nepřestávalo ho fascinovat. Po ukončení základní devítileté školy vyřešil osobní problémy v rodině tím, že vstoupil na Vojenskou střední školu sdělovací techniky v Novom Městě nad Váhom, do kadetky, jak říkával. V průběhu let 1968–1969 začal postupně chápat, že rozhodnutí nebylo tím nejsprávnějším. Srpnová okupace a následný nástup normalizace ho přiměly k nejednoduchému rozhodnutí vojenskou školu opustit. To ovšem nebylo tehdy vůbec snadné. Musel bojkotovat vyučování, záměrně kazit své zkoušky, dokonce vyprávěl i o tom, že spálil uniformu. Po čtyřech letech se mu podařilo z vojenské školy odejít a prakticky ihned byl povolán na dva roky základní vojenské prezenční služby. Po těchto dvou letech nastoupil v roce 1971 nejprve jako dělník do ČKD Praha, o rok a půl později do Národního podniku Prefa Praha, kde se stal jeřábníkem. Panely pro stavbu Jižního města na jeřábu přemísťoval do roku 1979. Na tuto profesi vždy vzpomínal s hrdoostí. V této době se také sblížil s pražským undergroundem, jehož prostředí bylo zároveň drsné i intelektuální. Snad v rozhovorech s dalšími vlasatými

filozofy pochopil, že „má na víc“, a zahájil dálkové studium gymnázia v Praze Libni, které zakončil také v roce 1979. V roce 1974 se poprvé oženil a z tohoto manželství se narodila dcera Lenka. Maturita jeho touhu po vzdělání nenaplnila, proto začal studovat filozofii a historii na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. S úsměvem vyprávěl, že do té doby byl jako „filozofující jeřábník“ oblíbencem Egona Bondyho, ale jako student filozofie přestal být zajímavým. Aby mohl studium zvládat, opustil podnik Prefa, necelý rok pracoval jako referent v Ústavu školských informací, a v letech 1979–1982 jako zaměstnanec antikvariátu v Ječné ulici. Tam mu dal osud poprvé možnost nahlédnout do světa starých knih a zde potkal svou druhou manželkou Laděnu, se kterou se mu postupně narodili tři synové, Filip, Šimon a Daniel. V roce 1982 odešel (především z finančních důvodů) z antikvariátu do kotelny Obvodního ústavu národního zdraví na Praze 5, pak pokračoval v téže roli v letech 1982–1983 v Úřadu důchodového zabezpečení, v letech 1984–1989 opět jako topič a skladník v podniku Stavby silnic a železnic. Vedle toho si přivydělával různými brigádami. V roce 1987 úspěšně zakončil studium na Filozofické fakultě diplomovou prací „Josef Durdík – první profesor filozofie na obnovené české univerzitě; Studie z dějin české filozofie 19. století“. Počátkem roku 1989 nastoupil jako odborný kulturně výchovný, později jako výzkumný a vývojový pracovník do Ústředního muzeologického kabinetu Národního muzea. Již v průběhu roku 1989 navázal styky s pracovníky Knihovny Národního muzea a tak se stalo, že dne 20. listopadu 1989 s námi chodil po jásajících pražských ulicích s transparentem „Národní muzeum s národem“. Pravděpodobně byl i autorem tohoto hesla.

Koncem roku 1991 byl všeobecně neoblíbený Ústřední muzeologický kabinet zrušen a Luboš byl převeden do Knihovny Národního muzea, oddělení zámeckých knihoven, kde vytrval až do své smrti. Vedle běžných knihovnických činností a odborné práce se věnoval i popularizaci zámeckých knihoven. Objevil v těchto historických fondech řadu témat, která publikačně a výstavně využíval. V první polovině 90. let spolupracoval jako autor článků s různými periodiky, které měly většinou jepičí život (Antique, Pátek, Starožitnosti a umění, Neireport aj.), a přivydělával si k muzejnímu platu (podstatně nižšímu než měl v dělnických profesích) i pouličním prodejem pohledů na Staroměstském náměstí.

Zároveň využil možností obnovené občanské společnosti a aktivně se zapojil nejprve do činnosti Universalie, společnosti českých hermetiků. Zde získal mnoho nových podnětů, které využíval i ve své práci v zámeckých knihovnách. V této době uspořádal výstavy, např. „Regnum alchymiae“

(NM duben – září 1994, Bad Urach 1995), „Novum lumen chymicum“ (Český Těšín 1998), na dalších se významně autorsky podílel, např. „Opus magnum“ (Praha 1997) nebo „Magia naturalis“ (SRN Böblingen 2000). Spoluvytvářel také alchymistickou expozici za zámku v Budyni nad Ohří a spolupracoval na výstavě „František Antonín hrabě Špork“ (Praha 1999). Vrcholem jeho bádání o dějinách hermetismu byla publikace „Hermetici a šarlatáni evropského rokoka: Cagliostro, Saint – Germaine, Casanova“ (Praha, Rodiče 2003). Navázáním na činnost v Universalii bylo koncem 90. let založení stále fungující Společnosti Ignáce Borna v rámci Společnosti Národního muzea. Tohoto osvícenského přírodovědce a zakladatele Královské české společnosti nauk zvolil jako symbol tradičního vědeckého poznání. Společnost pořádala přednášky domácích i zahraničních odborníků a její činnost stále pokračuje. Zároveň zorganizoval několik setkání znalců hermetismu pod společným názvem „Šťastná hodina“ na českých zámcích (Vranov nad Dyjí, Bečov nad Teplou, Kynžvart, Kutná Hora).

Dalším tématem, ve kterém se stal odborníkem, bylo objevování světa v 15. – 19. století. I k tomu nacházel ve fondech zámeckých knihoven četné doklady a opět následovala spolupráce na několika výstavách – „S mapou i puškou. Objevitelské a lovecké výpravy středoevropské šlechty“ (Žďár nad Sázavou 2001), „Menschen unterwegs ... in unbekannte Welten“ (Böblingen 2001) nebo „Čas zámořských objevů“ (Náprstkovo muzeum 2013–2014), a řada populárních článků. Volně s tímto tématem souvisela i práce na rozsáhlé knize „Bestiář: Bájná zvířata, živlové bytosti, monstra, obľudy a nestvůry v knižní ilustraci konce středověké Evropy“ (Praha 2003). O rok později pak v Národním muzeu instaloval výstavu s příbuzným obsahem „Pohádkové vodní bytosti v knižní ilustraci“.

Na přelomu tisíciletí se začal orientovat na dějiny svobodného zednářství, jemuž věnoval rozsáhlou výstavu v Českých Budějovicích (2002). Cenná je bibliografie zednářských tisků nalezených ve fondech zámeckých knihoven, která vyšla pod názvem „Moudrost – síla – krása“ (Praha

2003) a zejména „Zlatý věk svobodného zednářství v Čechách“ (Praha 2010). Zároveň se aktivně podílel i na činnosti v tomto tradičním řádu.

Jeho záliba v dějinách architektury se obrátila na zámecké parky a zahrady. Výsledkem této práce byly opět výstavy „Zámecké zahrady v knihách ze zámeckých knihoven“ (Národní muzeum 2004) a „Z knihovny do zahrady a zpět“ (Žďár nad Sázavou 2005, Kunín 2006).

Předmětem jeho zájmu byla také osobnost J. W. v. Goetha; v roce 2002 spolupracoval na výstavách „Im böhmischen Zauberkreise. Goethes Reisen in die böhmischen Bäder 1785–1823“ (Bad Sulza 2002) a „Johann Wolfgang Goethe a Čechy“ (Krajské muzeum Cheb 2004). Byl také spoluautorem výstav „Minulost knižní kultury ve Žďáře nad Sázavou“ (Žďár nad Sázavou 2002), „Padesát let oddělení zámeckých knihoven“ (Žďár nad Sázavou 2004) a „Mit Gutenberg fing es an: Die Medienrevolution verändert die Welt“ (Böblingen 2005) o dějinách evropské vědy.

Vedle katalogů výstav publikoval řadu odborných článků o zámeckých knihovnách, např. Rájec nad Svitavou, Mikulov, Černá Hora, Loučeň, Dírná, Choustník aj. Pro časopis Tvar pak stvořil celý seriál popularizačních článků „Z přítmi zámeckých knihoven“ a samostatně publikoval knihu „Bílá zlato: Historie cukru v kostce“ (Nymburk 2006).

Každá jeho výstava i publikace byla zpravidla doplněna několika přednáškami. Luboš rád vystupoval na různých konferencích i neformálních setkáních a dokázal posluchače upoutat přesvědčivou znalostí přednášených témat.

PhDr. Luboš Antonín byl oblíbeným společníkem, měl rád inteligentní humor. Studium filozofie ho naučilo promýšlet problémy v jejich podstatě a díky tomu často dospíval k jejich neobvyklým řešením. Dokázal úspěšně spojovat své zájmy se svou profesí, stejně tak uměl spojovat lidi diametrálně odlišných profesí i názorů a četná jím vytvořená přátelství trvají a budou trvat ještě dlouho po jeho odchodu.

PhDr. Petr Mašek